

солдатъ купилъ лошадь. Солдатъ его представилъ къ седневскому становому приставу, пояснивши ему дѣло и просивъ его переслать этого конокрада, въ бѣлцкій станъ. И что же? на другой день этотъ конокрадъ преспокойно торговалъ лошадьми, а обвиненіе быть можетъ совершенно справедливо, потому-что самъ обвиняемый, когда его взялъ солдатъ, выказалъ большое замѣпательство: онъ не только сейчасъ возвратилъ солдату 20 руб., взятыя за лошадь, но даже давалъ еще солдату 5 руб. съ тѣмъ, чтобы тотъ его не представлялъ къ становому.

А. Тищинскій.

РЕЛЯЦІЯ ДЕМ'ЯНА ЩЕРБИНИ,

ОСАУЛА ПАНА КОШОВОГО

КОСТІ ГОРДІЕНКА.

(Вивізъ изза Дунаю Панько Казюка).

Було насъ девятеро: Иванъ Мазепа, гетьманъ український; Коотя Гордієнко або Гординський, панъ кошовий; Пилипъ Орликъ, генеральний писаръ лейстровихъ и не лейстровихъ козаківъ; Горленко, полковникъ прилудцькый; Войнаровський, гетьманський осауль; Чайка, отаманъ Блатнеровського куреня; Безрукавий, запорозькый писаръ; та я, Дем'янъ Щербина, осауль пана кошового. Підписали ми раса conventa, що великий султанъ Ахметъ III надавъ козакамъ запорозькымъ и українськымъ, котрі сховались підъ його міцні крила, тисячъ до скількохъ насъ оружнихъ, року Божого 1710, червця 14 дня.

Читавъ намъ Измаиль Паша, серакиръ бевдерський и буджацькый, гатти фирмані султанські (*), а при тому були кримський ханъ Давлетъ-Гирай, яничарська старшина, кулуглі, спаги, топчаї, серденята, татарські мурзп, багацько панства польского и військової старшини. Не схотівъ бути шведський король, бо коронованому не годилося друге місце займати, а

(*) Сказати бѣ — високоповажні універсали.

перше місце зайнявъ сераскиръ, замість монархи, більшого и дужчого відъ шведського. Прислухалися до того читання волоські и молдавські послы: дозволено їмъ стояти міжъ нашими почѣтами и попами. Гуку було доволі и людей дуже багато. Українські полки и запорозькі курені стояли стройно и збройно, потужно и оружно. Не такъ-то й великі були потуги, та що-дня нашихъ прибувало. На корогвахъ повівали український орелъ и запорозькый архангелъ.

Шумні та й дуже шумні були ті гатти фирмани, бо й справді султанъ великий монарха, найбільший у всьому світі, не селекційний и не сукцесійний, такого старого роду, що вже певно ніхто його не заломить; його панованню и його вірі підклоняється більша половина світу; инші королі, императорі и речі посполиті тремтять передъ нимъ. Мавъ право на те шумнѣ писання, бо то була правда, то була краса, — ажъ душі вгору росли. Султанъ Ахметъ III приймавъ козаківъ до свого лицарства, на такихъ правахъ, які мали спаги; надававъ їмъ землю відъ Каменки, Алешківъ, Переволочні и Очакова по надъ Дніпромъ-славутою и по надъ Чорнимъ моремъ ажъ до Буджака, та й плату перевізну на Дніпрі и Богу, яко: Кудакъ, Мпкитивъ Рігъ, Каменка, Кизикерменъ, Мертва Вода; надававъ и лимани до риборовства и тайми (**) на стільки куренівъ, скільки було полківъ; зброю, муницю и одѣжу що-войни, а айликъ такъ якъ спагамъ и бакшиші (**) підъ часъ войни.

Панъ гетьманъ мавъ гонори и силу двохбунчужного пашы. Дано йому відъ султана и короговъ двохколѣрѣву: на червонімъ одамашку срібний молодикъ пзъ зорею, а на білому золотий хрестъ. Короговъ ту освятивъ царіградський патрарха; и то було годло лицарського побратимства християнъ зъ мусульманами. Дано червоный кожухъ зъ соболями сибірськими пану гетьманові; такий же зъ чорними ведмѣдями кожухъ пану кошовому; шапки, джамети (військові коні), дамаські и хорасанські шаблі пороздавано старшині казацькій, и кожному козакові кожухъ но-

(*) Сказати бѣ — рації харчівъ на чоловіка або коня.

(**) Бакшишъ — дяка війску и гостиниць джурамъ и челяді.

вісненький п кису *аспрієв* (*), щобъ погулявъ за султанське здоров'я. И гуляли ми такн гучно. Наші наварили горілки, а вина наведено зъ Молдавіи. Жидівъ заразъ посаджувано по шинкахъ, щобъ більшій бувъ порядокъ и щобъ усѣго козакамъ на-стачали.

За всі ті добродійства и подарунки козакн повинні були служити відъ часъ війни, а якъ війни не було, — хто хотівъ, ловивъ рибу, полювавъ, споживавъ и спивавъ дарн султанські; а кому охота, ишовъ у мандрівку, зароблявъ и торгувавъ по великихъ городахъ и земляхъ султанських. Була велика воля и у всѣму достатокъ.

Погулявши десять днівъ, рушили ми зъ Бендеръ, щобъ розложитись, спорядити Січъ и пообкопувати коші и курені. У Бендерахъ zostався тільки Пилпъ Орликъ при сераскпрі, щобъ заправляти зъ нимъ козацькими справами та зсплатися зъ Царіградомъ и съ кримськимъ ханомъ.

Гетьманъ Мазепа осівсь у Галаці, що колись вбудовали Генуезці. Бувъ уже старенький, побутувавъ за давні гріхи, и тамъ ёму було догіднійшь, віжъ на лицарському коні. Поживши два годн, вмерь, а Пилпа Орлика, за підвагою ёго милости шведського короля, настановлено напомъ кошовнимъ.

Костя Гордієнко ишовъ съ куренями ажъ на буджацькі лимани, роскидавъ свої курені до Чорного моря, а кошъ одинъ посадивъ надъ озеромъ Ялпучомъ. Не за довгий часъ мали ми свої чайки, якъ перше бувало на Дніпрі, и людъ такъ кўпився, що було мало не стільки жъ куренівъ, якъ и въ Старій Січі. Надъ Буджакомъ же розложивсь изъ лейстровими полками Горленко. И такъ ми вживали нового життя, нової волі, дякуючи великому султанові и ждучи, поки насъ запросять у новий танецъ.

Ажъ ось незабаромъ повівъ насъ панъ кошовий съ Татарами на Сулакъ проти Черкесъ; тільки жъ, відъ часъ тієї потреби, Самарці сплївдували нашу

(*) *Аспра* — срібна монета грецькихъ часівъ, теперъ зветця у турківъ *пара*.

Січъ. Панъ кошовий що тху напавъ зъ молодцями на Самару, оддячвъ якъ слідъ за гірку нашу зневагу. самарську січъ їхъ вирубавъ, пожакувавъ и напровадивъ на Дунай усякої здобичи, — нехай бачить нашъ добродій, чого ми стоїмо, нехай п весь світъ знае, що ми рідні діти тихъ Дашковичівъ, Налпвайківъ, Павлюгъ и Хмельницькихъ, нашихъ преславнихъ предківъ.

НА КОМЪ ЖЕНИТЬСЯ?

повість.

(*Окончаніє*).

На другой день Елена проснулась часу въ двѣнадцатомъ, блѣдная, изнеможенная, задумчивая. Вышедши въ залу къ чаю, она противъ своего обыкновенія ничего не говорила о вчерашнемъ балѣ, и даже на вопросы матери отвѣчала полусловами, вяло, неохотно.

— Ты, другъ мой, кажется, не выспалась? сказала ей мать.

— Нѣтъ, ничего, — отвѣчала Елена, и все мила чай изъ чайника въ чашку, хотя уже не только чашка, но и блюдечко давно было черезъ, и чай лился на салфетку...

— Что ты, что ты? сказала мать: вотъ видишь, не выспалась!

Елена дѣйствительно худо спала прошлую ночь. Ее взяло раздумье о своемъ состояніи. Бросивши взглядъ съ свое сердце, она съ ужасомъ увидѣла, что въ этомъ бѣдномъ сердцѣ давно уже, безъ ся вѣдома, хозяйствуетъ Николай Ивановичъ. Что жъ мнѣ дѣлать? Этотъ предосадный Николай Ивановичъ не на шутку повравился мнѣ, — думала Елена; но — нравлюсь ли я ему?... Если бы нравилась, онъ не былъ бы со мною ужъ такъ черезъ чуръ откровененъ, какъ будто съ другимъ мущиною такимъ же, какъ онъ... Да онъ, просто, смѣется надо мною! Онъ не любитъ меня! И — что такое я для него?... Положимъ, я и не глупа, положимъ — и добра, да я не нравлюсь ему.... У него нѣтъ никакой симпатіи ко мнѣ... Небось, еслибъ я нравилась ему, онъ ходилъ бы къ намъ; а то въ людяхъ болтаемъ, смѣ-